

การส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหารของเกษตรกรในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

Extension for Off-season Longan Production according to Good Agricultural Practice for Food Crop of Farmers in Pong Nam Ron District, Chanthaburi Province

มนตรี สุวะเพชร¹, พัทธราวี ศรีบุญเรือง^{1*} และสุพัตรา ศรีสุวรรณ¹

Montree Suwapech¹, Patcharavadee Sriboonruang^{1*}, and Supattra Srisuwan¹

Received date: 18 มิ.ย. 67 Revised date: 29 ก.ค. 67 Accepted date: 30 ก.ค. 67

DOI: <https://doi.org/10.55003/kmaj.2025.05.28.015>

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม 2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร 3) การผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร 5) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ปี 2565 อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 373 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.00 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.00 คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีพื้นที่ปลูกลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 21.00 ไร่ มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 623,030.56 บาท/ปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 209,195.63 บาท/ปี ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนความรู้ (17 - 25) ร้อยละ 70.24 มีการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.43 และพบว่าความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู มีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยพบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.74

คำสำคัญ: มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร การส่งเสริม ลำไยนอกฤดู จันทบุรี

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) personal factors socio-economic factors, 2) knowledge about the off-season longan production according to good agricultural practices for food crop, 3) off-season longan production according to good agricultural practices for food crop, 4) problems and suggestions about off-season longan production according to good agricultural practices for food crop, and 5) relationship between knowledge about the off-season longan production and off-season longan production according to good agricultural practices for food crop. The sample used in the research were 373 longan growers in Pong Nam Ron District Chanthaburi Province using interview forms as a tool for data collection. The results of the study concluded that most of the farmers were female, with an average age of 46.00 years and education level in primary school, the average number of household members was 4.00 people, the average longan planting area was 21.00 rai, the average income was 623,030.56 baht per year, and the average expense was 209,195.63 baht per year. The majority of samples were not community leaders. Farmers had knowledge about off-season Longan production according to good agricultural practices for food crop at a high level with an average knowledge level (17 - 25), which accounted to 70.24 percentage. Off-season longan production according to good agricultural practices for food crop was at a high level with an average level of 2.43. It was found that knowledge about off-season longan production was significantly related to off-season longan production according to good agricultural practices for food crop at the 0.01 level. The problems encountered and suggestions for off-season longan

¹ ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

¹ Department of Agricultural Extension and Communication, Kasetsart University, Lat Yao District, Bangkok 10900

* Corresponding author: fagrpds@ku.ac.th

production according to good agricultural practices for food crop were found to be at moderate level with an average level of 1.74

Keywords: good agricultural practices for food crops, extension, off-season longan, Chanthaburi

คำนำ

ลำไย (*Dimocarpus longan* Lour.) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทยที่มีการส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศในรูปของผลสดและผลอบแห้งเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2565 พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณผลผลิตลำไย 1,687,179 ตัน มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 25,849.97 ล้านบาท (Office of Agricultural Economics, 2022a) พื้นที่ปลูกลำไยรวมทั้งประเทศ 1,738,506 ไร่ โดยส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือของไทย มีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด 1,310,823 ไร่ และภาคตะวันออกมีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมด 391,182 ไร่ แหล่งปลูกลำไยมากที่สุดในภาคตะวันออก คือ จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 285,699 ไร่ (Office of Agricultural Economics, 2022b) โดยมีพื้นที่ปลูกมากในอำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว (Department of Agricultural Extension, 2022) ซึ่งเป็นการผลิตลำไยนอกฤดูเป็นส่วนใหญ่

ลำไยเป็นไม้ผลที่ต้องการอุณหภูมิต่ำระดับหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เกิดดอกมักจะออกดอกติดผลมากและน้อยเว้นปี หรือเว้นสองปี ขึ้นอยู่กับอายุและความสมบูรณ์ของต้น ตลอดจนการจัดการสวนของเกษตรกร ซึ่งในอดีตพบว่าการปลูกลำไยมักประสบปัญหาในการให้ผลผลิต เนื่องจากการออกดอกติดผลในแต่ละปีมีปริมาณที่ไม่แน่นอนแต่หลังจากค้นพบว่าสารโพแทสเซียมคอลเลตสามารถชักนำให้ออกดอกได้ทั้งในและนอกฤดูกาลผลิต จึงทำให้เกษตรกรตื่นตัวและปลูกลำไยแพร่หลายมากขึ้น (Department of Agriculture, 2008) ส่งผลให้ในปัจจุบันเกษตรกรสามารถควบคุมให้ลำไยออกผลผลิตนอกฤดูได้อย่างเหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาลำไยล้นตลาดในช่วงฤดูปกติ และให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นที่นิยมของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยนอกฤดูในภาคตะวันออกที่จะผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดยประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Office of Agricultural Economics, 2019) ซึ่งในการส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของการส่งออกไม้ผลไปยังต่างประเทศอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะผลผลิตต้องมาจากแหล่งผลิตที่ผ่านการตรวจสอบรับรองแหล่งผลิตพืชตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร Good Agricultural Practices for Food Crops (GAP) มกษ. 9001 - 2564 ตามข้อกำหนดทั้ง 8 ด้าน (National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, 2021) เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพแสดงถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตัวเกษตรกร และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทำให้เกษตรกรได้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน แต่ในปัจจุบันพบว่าเกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังมีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะตามหลักวิชาการ และไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ทำให้ผลผลิตลำไยนอกฤดูไม่ได้คุณภาพ ส่งผลให้ราคาผลผลิตตกต่ำและต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นเกินความจำเป็นอีกด้วย

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงให้ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณต่อหน่วยพื้นที่ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มีการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาดลำไยในพื้นที่ตามนโยบายของทางภาครัฐ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรว่าเป็นอย่างไร มีความเข้าใจหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารมากน้อยเพียงใด ตลอดจนเกษตรกรมีปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารเป็นอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการวางแผนทางการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารที่ได้มีการส่งเสริมในพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จและมีการยอมรับของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยนอกฤดูมากยิ่งขึ้นต่อไป

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ตามระบบบันทึกข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ปี 2565 จำนวน 5,476 ราย (Department of Agricultural Extension, 2022) โดยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนและสุ่มตัวอย่างของเกษตรกร โดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เท่ากับ 373 ราย จำแนกเป็นเกษตรกรในตำบลทับไทร 60 ราย ตำบลโป่งน้ำร้อน 82 ราย ตำบลหนองตาคง 118 ราย ตำบลเทพนิมิต 52 ราย และตำบลคลองใหญ่ 61 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ปลายปิดและปลายเปิด จำนวน 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ตอนที่ 3 การผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ทั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม 2567 - มีนาคม พ.ศ. 2567

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) กับตัวแทนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ KR-20 ตามแบบคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson reliability coefficient) สำหรับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ได้เท่ากับ 0.75 และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha reliability coefficient) สำหรับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ได้เท่ากับ 0.78 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ได้เท่ากับ 0.83

การแปลความหมายของความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร กำหนดการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval scale) (Niyamangkul, 2013) ซึ่งสามารถแบ่งระดับความรู้ของเกษตรกร จากข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ดังนี้ ช่วงคะแนน 17 - 25 หมายถึง มีความรู้ในระดับมาก ช่วงคะแนน 9 -16 หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง ช่วงคะแนน 0 - 8 หมายถึง มีความรู้ในระดับน้อย

การแปลความหมายของการผลิตลำไยนอกฤดูตามการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร กำหนดการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval scale) (Niyamangkul, 2013) ซึ่งสามารถแบ่งระดับการปฏิบัติของเกษตรกรจากข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ โดยหากเกษตรกรปฏิบัติทุกครั้งได้ 3 คะแนน ปฏิบัติบางครั้งได้ 2 คะแนน ปฏิบัติน้อยได้ 1 คะแนน โดยมีช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.35 - 3.00 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก คะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.34 หมายถึง มีการปฏิบัติบางครั้ง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

การแปลความหมายของปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร กำหนดการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval scale) (Niyamangkul, 2013) ซึ่งสามารถแบ่งความรุนแรงของปัญหาจากข้อคำถามทั้งหมด 23 ข้อ โดยหากเกษตรกรมีระดับความรุนแรงของปัญหามาก 3 คะแนน ระดับความรุนแรงของปัญหามานกลาง 2 คะแนน ระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย 1 คะแนน โดยมีช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 2.35 - 3.00 หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหามาก คะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.34 หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหามานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ของปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู การผลิตลำไยนอกฤดู และปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร โดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.00 ปี ในครอบครัวมีสมาชิกเฉลี่ย 4.00 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา และมีประสบการณ์ด้านการทำสวนลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 14.07 ปี เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และความชำนาญในการผลิตลำไยนอกฤดู และผู้หญิงส่วนใหญ่จะเป็นผู้วางแผนการจัดการสวน เรื่องงานเอกสารหรือการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับการศึกษาของ Kunmai (2019) เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 52.17 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.86 คน และมีประสบการณ์การปลูกลำไยเฉลี่ย 13.32 ปี

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรปลูกลำไยนอกฤดูสายพันธุ์อีดอ ต้นลำไยมีอายุเฉลี่ย 22.00 ปี ส่วนใหญ่ ราวสารพัดเทศเฉียงมคอเรตในช่วงเดือนมีนาคม มีพื้นที่ปลูกลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 21.00 ไร่ มีการถือครองที่ดินแบบเจ้าของพื้นที่ ลักษณะดินที่ใช้ปลูกลำไยเป็นดินร่วนดำ โดยแหล่งเงินทุนในการทำลำไยนอกฤดู คือ ทำสัญญาซื้อ-ขายล่วงหน้ากับโรงคัดบรรจุ (ล้าง) เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 25,834.85 กิโลกรัม/ปี ซึ่งมีรายจ่ายในการทำสวนลำไยนอกฤดู ประกอบด้วย ค่าปุ๋ยเฉลี่ย 55,128.15 บาท/ปี ค่าสารกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 61,638.07 บาท/ปี ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสวนลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 21,660.63 บาท/ปี ค่าสารพัดเทศเฉียงมคอเรตเฉลี่ย 19,740.48 บาท/ปี และค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 51,028.30 บาท/ปี รายได้ ของครัวเรือน ประกอบด้วย รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 623,030.56 บาท/ปี และรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 111,923.07 บาท/ปี มีแรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู ประกอบด้วย แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.00 คน แรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 3.00 คน และ แรงงานจ้างชั่วคราวเฉลี่ย 2.50 คน ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมราวสารพัดเทศเฉียงมคอเรตในช่วงเดือน มีนาคม เนื่องจากการผลิตลำไยนอกฤดูจะใช้เวลาตั้งแต่ราวสารจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิตประมาณ 6 เดือน ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้ในช่วงเดือนกันยายน เนื่องจากเป็นช่วงที่โรงคัดบรรจุเริ่มเปิดรับซื้อผลผลิตทำให้เกษตรกรจำหน่ายได้ในราคาสูง อีกทั้ง ในการผลิตลำไยนอกฤดูมักจะใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชบ่อยครั้งเมื่อเทียบกับการผลิต ลำไยในฤดู (Jaitae, 2021) จึงทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ประกอบกับปัจจุบันราคาสารเคมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรส่วนใหญ่จึงมีการทำสัญญาซื้อ-ขายผลผลิตล่วงหน้ากับโรงคัดบรรจุ เพื่อนำเงินทุนมาซื้อปัจจัยการผลิต และนำผลผลิต ที่ได้มาจำหน่ายให้กับโรงคัดบรรจุดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ Kunmai (2019) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิต ลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.47 คน พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.64 ไร่ ปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1.36 ตัน/ไร่ ต้นทุนการผลิตลำไยเฉลี่ย 17,128.94 บาท/ไร่ รายได้จากผลผลิตลำไยเฉลี่ย 31,437.25 บาท/ไร่ และร้อยละ 80.60 ใช้แหล่งทุนตนเองและกู้ยืม

ปัจจัยด้านสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีการเข้าร่วมนโยบายทางภาครัฐโดย การขึ้นทะเบียนเกษตรกร และในรอบ 3 ปีเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรด้านอื่นๆ เฉลี่ย 1.53 ครั้ง/ปี และเคยได้รับการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำสวนลำไยนอกฤดู เฉลี่ย 1.53 ครั้ง/ปี ซึ่งเกษตรกรได้รับมาตรฐานด้านการเกษตร คือ มาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (GAP) และมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูจากสื่อบุคคล คือ นักส่งเสริมการเกษตร สื่อมวลชนจากทางวิทยุ สื่อกิจกรรมจากการประชุม และสื่อออนไลน์ จาก Facebook โดยเกษตรกร ส่วนใหญ่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวนเฉลี่ย 1.66 ครั้ง/ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูในแต่ละปีไม่มากนัก ทำให้เกษตรกรขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านประสบการณ์ ด้านวิชาการ และการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสมัยใหม่ รวมถึงขาดการติดตามประเมินผลจากเจ้าหน้าที่ อย่างสม่ำเสมอ และยังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการผลิตและการตลาดกับเกษตรกรได้ อีกทั้งเกษตรกรมีช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูผ่านสื่อต่าง ๆ ค่อนข้างน้อยจึงควรประชาสัมพันธ์และเพิ่ม ช่องทางการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chindawanichsakul (2018) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว พบว่า เกษตรกรทุกคนได้รับการฝึกอบรม และได้รับรู้ข่าวสารจากเกษตรตำบลในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Thammakhunkaew et al. (2022) ศึกษา ปัจจัยต่อการนำเทคโนโลยีการปลูกลำไยแปลงใหญ่ไปปฏิบัติของเกษตรกรในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรที่ได้รับ ข่าวสารหลากหลายช่องทาง จะสามารถนำเทคโนโลยีไปปฏิบัติในการผลิตลำไยมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารเพียงช่องทางเดียว

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร จำแนกตามรายชื่อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 0.72$) โดยเรียงลำดับความรู้ที่เกษตรกรมีมากที่สุด 5 อันดับ คือ หากพบว่าผลผลิต มีการปนเปื้อน ให้สืบหาสาเหตุ หาแนวทางแก้ปัญหา มีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำและให้มีการบันทึกข้อมูล ($\bar{X} = 1.00$) ห้ามใช้ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายของทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองตามพระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ($\bar{X} = 0.99$) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรมสุลักษณะ ส่วนบุคคลตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุลักษณะ ($\bar{X} = 0.99$) เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวเหมาะสมโดยใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะ และขนส่งผลผลิตด้วยความระมัดระวังนำไปยังจุด รวบรวมสินค้าทันทีหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพ หรือคัดขนาดแล้ว ($\bar{X} = 0.98$) และเกษตรกรตอบถูกได้น้อยที่สุดใน 2 ประเด็น คือ ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ควรได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ($\bar{X} = 0.09$) การให้น้ำในปริมาณที่เท่ากัน ในทุก ๆ ครั้งตลอดระยะเวลาการเจริญเติบโตของต้น ($\bar{X} = 0.27$) ซึ่งผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรยังขาดความรู้และความเข้าใจด้าน

การบริหารจัดการน้ำหรือมีการให้น้ำตามความเคยชิน ซึ่งเป็นการให้น้ำที่ไม่มีประสิทธิภาพและเกินความจำเป็น สอดคล้องกับการศึกษาของ Nukpook (2013) ศึกษาทดสอบและพัฒนาระบบการจัดการน้ำในสวนลำไย พบว่า แปลงทดลองที่ได้รับน้ำที่ถี่เกินไปหรือการขาดน้ำทำให้มีการเจริญเติบโตต่ำกว่าแปลงที่ได้รับน้ำในปริมาณที่เหมาะสม แสดงว่าการให้น้ำควรให้ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของลำไยและความสามารถของดินที่สามารถอุ้มน้ำไว้ได้ตามสภาพของดินในแต่ละแปลง อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kunmai (2019) เรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความรู้ที่น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการวัชพืชรบกวนทางการเกษตร

ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร จำแนกตามระดับคะแนน พบว่า จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ในระดับมาก (17 - 25 คะแนน) ร้อยละ 70.24 ในระดับปานกลาง (9 - 16 คะแนน) ร้อยละ 29.76 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 17.97 คะแนน คะแนนสูงสุด คือ 23 คะแนน และคะแนนต่ำสุด คือ 11 คะแนน จะเห็นได้ว่า เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนลำไยนอกฤดูมาเป็นเวลานาน ทำให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ Thammasorn (2020) ศึกษาเรื่องการยอมรับการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.00 มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยได้คะแนน 17 - 24 คะแนน มีคะแนนต่ำสุด 19 คะแนน คะแนนสูงสุด 24 คะแนน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.56 คะแนน ดังแสดงใน Table 1

Table 1 Level of knowledge about the off-season longan production according to good agricultural practices for food crop

Level of knowledge about the off-season longan production according to good agricultural practices for food crop		Number	Percentage
High (17 - 25)		262	70.24
Moderate (9 - 16)		111	29.76
Mean = 17.97	S.D. = 2.87	Minimum = 11.00	Maximum = 23.00

การผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

เกษตรกรมีระดับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ภาพรวมในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 2.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษาในระดับมาก ($\bar{X} = 2.60$) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในระดับมาก ($\bar{X} = 2.59$) ด้านบุคลากรในระดับมาก ($\bar{X} = 2.58$) ด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวในระดับมาก ($\bar{X} = 2.39$) ด้านเอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบในระดับมาก ($\bar{X} = 2.37$) ด้านวัชพืชรบกวนทางการเกษตรในระดับมาก ($\bar{X} = 2.36$) ส่วนด้านการจัดการด้านน้ำ ($\bar{X} = 2.25$) และด้านพื้นที่ปลูก ($\bar{X} = 2.22$) อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ Kunmai (2019) เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ การเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจสอบคุณภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suriya (2015) เรื่อง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะของสมาชิกสหกรณ์ส่งเสริมธุรกิจภาคเกษตรจังหวัดตราด จำกัด พบว่าบางส่วนไม่ได้มีการตรวจวิเคราะห์น้ำ เนื่องจากมีความเข้าใจว่าเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ มีความสะอาดจึงไม่ดำเนินการตรวจวิเคราะห์น้ำ ในส่วนของพื้นที่ปลูกก็มีเกษตรกรบางรายไม่นำดินไปวิเคราะห์เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นดินที่ใช้ในการผลิตไม่ได้รับสารเคมีจากการผลิตของตนเอง จึงไม่มีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ดิน ดังแสดงใน Table 2

Table 2 Off-season longan production according to good agricultural practices for food crop

Off-season longan production according to good agricultural practices for food crop	$\bar{x}$	S.D.	Level
1. Water	2.25	0.39	Moderate
2. Planting area	2.22	0.46	Moderate
3. Pesticides	2.36	0.41	High
4. Pre-harvest quality management	2.39	0.31	High
5. Harvest and postharvest handlings	2.59	0.39	High
6. Holding, moving produce in planting plot, and storage	2.60	0.42	High
7. Personal hygiene	2.58	0.36	High
8. Record keeping and traceability	2.37	0.44	High
Total	2.43	0.27	High

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาด้านเอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ ($\bar{X} = 1.90$) ปัญหาด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ($\bar{X} = 1.86$) ปัญหาด้านการจัดการน้ำ ($\bar{X} = 1.81$) ปัญหาด้านการจัดการพื้นที่ปลูก ($\bar{X} = 1.78$) ปัญหาด้านการจัดการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ($\bar{X} = 1.73$) ปัญหาด้านบุคลากร ($\bar{X} = 1.68$) และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาด้านการจัดการวัตถุดิบทางการเกษตร ($\bar{X} = 1.61$) และปัญหาด้านการพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา ($\bar{X} = 1.59$) จากผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในด้านเอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ เนื่องจากแบบบันทึกข้อมูลมีความละเอียดและซับซ้อน เพื่อใช้ในการตามสอบหากผลผลิตมีปัญหา ซึ่งเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอายุมาก และไม่ค่อยได้รับการศึกษาที่สูงจึงเป็นปัญหาหลักของเกษตรกร สอดคล้องกับการศึกษาของ Suriya (2015) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตเงาะของสมาชิกสหกรณ์ส่งเสริมธุรกิจภาคการเกษตรจังหวัดตราด จำกัด พบว่า ปัญหาสำคัญของสมาชิก คือด้านการบันทึกข้อมูล เนื่องจากไม่มีเวลาในการบันทึกและแบบบันทึกมีความยุ่งยาก และไม่เข้าใจวิธีการบันทึก ดังแสดงใน Table 3

ด้านข้อเสนอแนะ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหามีต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงต้องการให้มีการส่งเสริมวิธีการลดต้นทุนการผลิตหรือการผลิตสารชีวภัณฑ์ และให้เจ้าหน้าที่จัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยนอกฤดูให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ปีละ 1-2 ครั้ง อีกทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมด้านการตลาด การส่งออกต่างประเทศที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงตรวจสอบสัญญาซื้อขายระหว่างโรงคัดบรรจุ (ล้าง) กับเกษตรกรให้ถูกต้องตามกฎหมายและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Suwannalert (2021) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตลำไยของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้มากที่สุด และเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในเรื่องราคาผลผลิตไม่เป็นธรรม การขนส่งมีค่าใช้จ่ายสูงและต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาตรวจสอบความเป็นธรรมด้านราคามากที่สุด

Table 3 Problems about off-season longan production according to good agricultural practices for food crop

Problems about off-season longan production according to good agricultural practices for food crop	$\bar{x}$	S.D.	Level
1. Water	1.81	0.42	Moderate
2. Planting area	1.78	0.39	Moderate
3. Pesticides	1.61	0.29	Low
4. Pre-harvest quality management	1.86	0.42	Moderate
5. Harvest and postharvest handlings	1.73	0.39	Moderate
6. Holding, moving produce in planting plot, and storage	1.59	0.37	Low
7. Personal hygiene	1.68	0.28	Moderate
8. Record keeping and traceability	1.90	0.42	Moderate
Total	1.74	0.24	Moderate

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร คำนวณได้ค่า $\chi^2 = 29.05$ และได้ค่า p-value เท่ากับ 0.00 สรุปได้ว่า ภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู มีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยนอกฤดูที่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูที่เหมาะสมหรืออยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้มีการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น ดังแสดงใน Table 4

Table 4 Relationship between knowledge about the off-season longan production with off-season longan production according to good agricultural practices for food crop

Level of knowledge about the off-season longan production	Off-season longan production		Total	χ^2	p-value	Significance
	High	Moderate				
High (17 - 25)	160 (42.89)	102 (27.35)	262 (70.24)	29.05**	0.00	Sig.
Moderate (9 - 16)	99 (26.54)	12 (3.22)	111 (29.76)			

**Significance level at 0.01

จากการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามข้อกำหนด พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูมีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ทั้ง 8 ด้านตามข้อกำหนด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ในด้านการถ่ายทอดความรู้ วิชาการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและเพิ่มคุณภาพของผลผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาดได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kanokhong et al. (2018) ศึกษาการยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอมะแม่ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการปลูกพืชตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังแสดงใน Table 5

Table 5 Relationship between knowledge about the off-season longan production with off-season longan production according to good agricultural practices for food crop

Factors	Knowledge level in producing of farmers		
	χ^2	P-value	Significance
1. Water	59.76**	0.00	Sig.
2. Planting area	8.83**	0.01	Sig.
3. Pesticides	15.98**	0.00	Sig.
4. Pre-harvest quality management	9.14**	0.00	Sig.
5. Harvest and postharvest handlings	27.77**	0.00	Sig.
6. Holding, moving produce in planting plot, and storage	37.41**	0.00	Sig.
7. Personal hygiene	12.71**	0.00	Sig.
8. Record keeping and traceability	59.78**	0.00	Sig.

**Significance level at 0.01

สรุปผลการศึกษา

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 46.00 ปี ในครอบครัวมีสมาชิกเฉลี่ย 4.00 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์ด้านการทำสวนลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 14.07 ปี มีพื้นที่ปลูกลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 21.00 ไร่ มีรายได้จากการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 623,030.56 บาท/ปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 209,195.63 บาท/ปี ผลผลิตลำไยนอกฤดูเฉลี่ย 25,834.85 กิโลกรัม/ปี โดยส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารอยู่ในระดับมาก มีการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหาร อยู่ในระดับการปฏิบัติมาก และพบว่าความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดูมีความสัมพันธ์กับการผลิตลำไย นอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ทั้ง 8 ด้านตามข้อกำหนด ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา 7) บุคลากร 8) เอกสารบันทึกข้อมูล และการตามสอบ โดยเกษตรกรพบปัญหา เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัญหาด้านเอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ อีกทั้งเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมแนวทางการลดต้นทุน การผลิตลำไยนอกฤดู และควรมีการจัดอบรมเรื่องการผลิตลำไยนอกฤดูให้มีคุณภาพปีละ 1-2 ครั้ง

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยนอกฤดูตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร อยู่ในระดับมาก แต่เกษตรกรยังมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในบางข้อกำหนด ซึ่งจะทำให้ผลผลิตไม่มีคุณภาพ และไม่สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ รวมถึงการใช้ปัจจัยการผลิต ที่มากเกินไปจนความจำเป็น เช่น ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูง ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า กับการลงทุน ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง ในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหาร การใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการสวนตั้งแต่กระบวนการเตรียมความพร้อมของต้นลำไย การชักนำให้ออกดอก โดยใช้สารโพแทสเซียมคลอเรต การดูแลรักษาเพื่อให้ผลผลิตลำไยได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มกษ. 9001 - 2564 อีกทั้งส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ และการให้น้ำตามปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช ส่งเสริมการจัดทำแปลงต้นแบบเพื่อให้เกษตรกรได้มาศึกษาดูงาน และมีเจ้าหน้าที่ติดตามประเมินแปลงอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มการสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาด เพื่อประโยชน์ในด้านการซื้อปัจจัยการผลิต และช่วยสร้างอำนาจการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐควรมี นโยบายการประกันราคาผลผลิตที่เป็นธรรมแก่เกษตรกร ส่งเสริมการเจรจาธุรกิจกับต่างประเทศเพื่อหาช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น และดำเนินการตรวจสอบสัญญาซื้อขายระหว่างโรงคัดบรรจุกับเกษตรกรให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรต่อไป

ผลประโยชน์ทับซ้อน

ผู้เขียนขอประกาศว่าบทความนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความของผู้เขียน

ความคิดริเริ่ม และ สมมุติฐาน: มนตรี สุวะเพชร. การปฏิบัติการวิจัย การมีส่วนร่วมในการออกแบบ การทดสอบ เครื่องมือวัด วิธีการเก็บข้อมูล: มนตรี สุวะเพชร, พชรชาติ ศรีบุญเรือง และ สุพัตรา ศรีสุวรรณ. การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล การแปลผล: มนตรี สุวะเพชร, พชรชาติ ศรีบุญเรือง และ สุพัตรา ศรีสุวรรณ. การวิพากษ์วิจารณ์ผล การเปรียบเทียบกับ ข้อเสนอหรือองค์ความรู้ หรือทฤษฎีเดิม: มนตรี สุวะเพชร, พชรชาติ ศรีบุญเรือง และ สุพัตรา ศรีสุวรรณ. การมีส่วนร่วมในการเขียน ต้นฉบับบทความ: มนตรี สุวะเพชร, พชรชาติ ศรีบุญเรือง.

เอกสารอ้างอิง

- Chindawanichsakul, B. (2018). **Extension Guidelines of Large Agricultural Land Plot for Off-season Longan Production in Sa Kaeo Province**. Master's Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Department of Agriculture. (2008). **Technology for Producing Quality Longan for Export**. Office Agriculture Research and Development No. 2. (in Thai).
- Department of Agricultural Extension. (2022). **Results of Registration of Longan Farmers according to Plot Location, Year 2022**. Retrieved from: https://farmer.doae.go.th/report/report65/report_longan_65_fmddfb_ap/22/04/. (in Thai).
- Jaitae, S. (2021). The off-season longan production of farmer Banhong district, Lumpun province. **Management Sciences Valaya Alangkorn Review**, 2(1), 36-44. (in Thai).
- Kanokhong, K., Rattanawan, N., & Jeerat, P. (2018). **Adoption of Crop Growing Methods under the Standards of Good Agricultural Practice (GAP) of Farmers, Mon Ngo Royal Project Development Center Mae Tang District, Chiang Mai**. Master's Thesis. Maejo University. (in Thai).
- Kunmai, K. (2019). **Extension Needs for Longan Production adhering to Good Agricultural Practices of Farmer in Wang Chao District, Tak Province**. Master's Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. (2021). **Guidance on the Application of Thai Agricultural Standard TAS 9001 – 2021**. Retrieved from: https://www.acfs.go.th/files/files/commodity-standard/20211105115922_732642.pdf. (in Thai).
- Niyamangkul, S. (2013). **Research Methodology and Statistics**. Book 2 You Publishing. (in Thai).
- Nukpook, K. (2013). **Test and Development Irrigation for Longan Garden**. Retrieved from: <https://www.doa.go.th/research/attachment.php?aid=2065> (in Thai).
- Office of Agricultural Economics. (2019). **Agricultural Product Production Information: Information on the Quantity and Value of Longan Exports**. Retrieved from: https://impexpth.oae.go.th/workflow/export_report.php. (in Thai).
- Office of Agricultural Economics. (2022a). **Longan Import and Export Volume**. Retrieved from: <https://mis-app.oae.go.th/product/longan>. (in Thai).
- Office of Agricultural Economics. (2022b). **Longan Production Information in 2022**. Retrieved from: <https://mis-app.oae.go.th/product/longan>. (in Thai).
- Suriya, W. (2015). **Approaches to Promoting and Developing Appropriate Good Agricultural Practices for Rambutan Producers who are Members of Trat Province Agro-business Promotion Cooperative Ltd**. Master's Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Suwannalert, K. (2021). **Factors Relating to the Adoption of Technology for Increasing Efficiency and Reduce the Cost of Longan Production by Farmers in Chiang Mai Province**. Master's Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Thammakhunkaew, T., Limnirunkul, B., & Sirisunyaluck, R. (2022) Factors affecting the implementation of large-scale longan technology for farmers practice in Mae Tha district, Lamphun province. **Khon Kaen Agriculture Journal**, 50(1), 154-163. (in Thai).
- Thammasorn, W. (2020). **Adoption of Longans Production in According to Good Agricultural Practices Standards of Farmers in Thung Hua Chang District, Lamphun Province**. Master's Thesis. Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Harper and Row.